

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN LUNA SEPTEMBRIE

Ziua de întâi septembrie este consemnată în calendarul ortodox ca începutul anului bisericesc sau liturgic, adică data la care se stabilesc sărbătorile și posturile de peste an, precum și zilele de pomenire a morților de-a lungul anului. Într-o vreme, în această zi se sărbătorea chiar Anul Nou.

Luna septembrie se mai numește și Răpciune, o zicală de prin Tara Românească sună așa: „În țara lui Răpciuni, / Cad copiii pe tăciuni”. Se pare că ar fi o aluzie la faptul că vine frigul și copiii se îndeasă la căldură. Tocilescu, în *Materiale folclorice*, dă acest fragment de cântec: „Septembre (Răpciune, / Cad copiii pe tăciune), / Septemvre este răcoare, / După brumă dă și soare/ dar el nu prea încălzește, / Pielea o cam înurzică/ Și rău o înfurnică, / Musca d-abia zbornăiește, / Ea ca vara nu ciupește. / Puricele stă, nu pișcă, / Lesne-l prinzi dacă te mușcă!”.

Tot în calendar este trecută în această zi și sărbătorirea Sf. Simion Stâlpnicul și a mamei sale. Sfântul, în afară de legenda care-l prezintă că ar fi fost un tânăr foarte frumos, care, ducându-se odată să ia apă din fântână a dat de un șarpe de care s-a speriat și a dat să fugă. Și, ca în orice basm, șarpele îl roagă să-l scoată din fântână iar el, în schimb, îi va împlini oricând orice dorință va avea. Înarmat cu acest dar miraculos, băiatul s-a căsătorit cu fiica împăratului. Mâniat, împăratul îi pune, pe el, pe fiica sa și pe fiul celor doi, într-un poloboc căruia îi dă drumul pe apă. Bineînțeles că cei trei scapă, prin puterea gândului flăcăului, putere dăruită de șarpe. Când ajung la palat, împăratul murise, și ei trăiesc fericiți până la adânci bătrâneți.

Dar mai interesantă decât basmul este povestea vieții Sfântului Simion Stâlpnicul, despre care se spune că ar fi trăit toată viața cocoțat pe un stâlp, de unde îi vine și numele. Această poveste este consemnată în mineiul acestei zile și, de aici, bineînțeles că a fost preluată de popor, care abia așteaptă să audă de câte o năstrușnicie ca asta. Deși povestea circulă mai prin toată țara, Bucovina, Oltenia, totuși, prin unele locuri din Muntenia nu s-a auzit de el. Deci, unii zic că, mâniat pe oamenii care veniseră să-l vadă, și-a zidit stâlpul pe care ar fi trăit 30 de ani. Prin Bucovina se spune că nu ar fi stat decât un an, dar a stat într-un picior și l-a rugat pe Dumnezeu „să nu ploaie, cât va sta el”.

Pe alocuri se zice că sfântul ține stâlpii Pământului care se sprijină pe peștele din mare, de aceea ziua lui se ține, mai cu seamă prin Bucovina, ca fiind o zi de mare primejdie.

Tot prin Bucovina se povestește că murindu-i un copil, sfântul s-a mâhnit atât de tare că „a închis vânturile, astfel că în curând lumea s-a umplut de toate răutățile, neavând cine să le spulbere de pe

fața pământului”. Și toate rugămintele, chiar și ale Bunului Dumnezeu, nu l-au înduplecat să le elibereze.

Doar cocoșul a reușit să-l hotărască, spunându-i că el ce să mai zică, nenumărații lui copii sunt veșnic sacrificați.

În ziua de Sf. Simion, vrăbiile nu se văd, se zice că „merg să-i facă boierescul /.../. Undeva, într-o vizuină de munte sau codru, este o babă, împărăteasa tuturor paserilor”.

Acolo se duc toate vrăbiile, în ziua aceea, la baba care „le măsură grăunțele cu dimerlia; numai vârful îl rade și acela zboară înapoi, iar celelealte îi rămân, să-i fie de hrană babei peste an. De aceea, în ziua de Sfântul Simion nu-i găsi o vrabie, să dai un galbăn”.

Prin unele locuri se crede că Sfântul „ține anul; cum e ziua lui, așa e tot anul. Dacă dimineața e ploioasă, va fi primăvara ploioasă. Dacă e la amiază frumos, va fi anul bun. Dacă toată ziua e ploaie sau soare, va fi tot anul ploios sau secetos. Dacă este Sf. Simion posomorât, toamna e rea și n-au chip oamenii să-și strângă pânile”, consemnează Elena Niculiță-Voronca în Datinele și credințele poporului român.

În 6 septembrie, calendarul ortodox consemnează Pomenirea minunii Sf. Arhanghel Mihail în Colose, cunoscută și sărbătorită, mai cu seamă în Bucovina, sub numele de Ciuda lui Arhanghel. În Sărbătorile la români, Tudor Pamfile consemnează că, după unii, Ciuda ar fi fost numele nevastei Arhanghelului, pe care acesta a părăsit-o, nemaiputând să suporte viața grea pe care o ducea cu ea, și a tot fugit până în ziua de 8 noiembrie. După alții însă, este vorba despre ciuda pe care i-a pricinuit-o Arhanghelului diavolul, când a fost trimis de Dumnezeu ca să-l răzbune pe Adam, care fusese păcălit de diavol să are mai mult decât cele trei brazde pe care i le indicase Dumnezeu. Atunci, Adam încheiase un legământ prin careși vindea diavolului sufletul său și al tuturor urmașilor. Așadar, Arhanghelul era trimis să recupereze acest zapis.

După un an de slujire, diavolul nu l-a întrebat, așa cum se aștepta, de ce a venit, așa că Dumnezeu l-a trimis să mai slujească un an. Neîntrebându-l nici de această dată, Arhanghelul s-a înciudat atât de tare că a trântit ușa iadului, înspăimântându-l pe diavol.

Atunci, sfântul l-a întrebat cum poate fi dobândit zapisul, la care stăpânul iadului i-a răspuns că doar atunci când se va naște cineva din duh sfânt, prin fecioară. Cum auzi acestea, Arhanghelul fuși pe ușă, diavolul după dânsul. „Atunci a văzut el că a făcut rău că i-a spus și, numai, numai să-l prindă. Când arhanghelul să între în cer, diavolul l-a prins de picior și i-a rupt talpa, acolo unde e la om afundătura ceea. De atunci au rămas oamenii așa, căci înainte aveau talpa dreaptă. După aceea, l-a trimis Dumnezeu pe arhanghelul la Maica Domnului. Ea de mică a slujit în biserică. Părinții ei n-aveau copii și-au făgăduit să-l dea la monăstire, de-or avea un copil. Maica Domnului a primit duh sfânt de la arhanghel și l-a născut pe Christos. Atunci acele trei zile, ce a stat în mormânt, a mers în iad și-a luat contractul și-a dat drumul la toate sufletele. Iar pe diavol l-a legat și așa șede până la a doua înviere”.

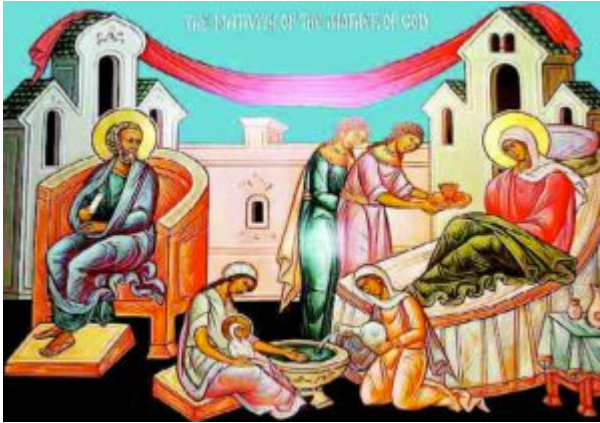
De aceea oamenii țin cu mare strictețe această zi, ca să nu stârnească ciuda Arhanghelului, care ar putea să pricinuiască chiar moartea celui care i-a stârnit-o, dar și ca să nu fie omul cuprins de mânie și să săvârșească cine știe ce rele.

Ziua de 8 septembrie, Nașterea Maicii Domnului, cunoscută în popor ca Sfânta Maria Mică sau Precista Mică, spre deosebire de Sfânta Maria Mare (Adormirea Maicii Domnului) din 15 august, marchează sfârșitul verii, după cum se zice: „A trecut Sântă -Mărie/ De-acum se spurcă câinii în pălărie”.

Prin unele locuri se mai zice că „Gerul stă până la Postul Sâmpetrului pe ape și dă bruma, când sunt pe atuncea brumi, apoi se rădică și se duce cu totul și tocmai între Sântă-Mării vine iar” (Elena Niculiță-Voronca, în lucrarea citată). Prin unele locuri se fac praznice pentru cei morți. Aceasta este ziua în care își sărbătoresc, de obicei, ziua onomastică Mariile și Marinii.

A doua zi după Nașterea Maicii Domnului urmează Sfinții și Dreptii părinți Ioachim și Ana, nici de această zi nu se lucrează, după cum zice poporul, dacă vrei să nu suferi lovituri peste an, și se fac slujbe la care cei ce nu au copii se roagă să le dea Dumnezeu și lor, ca Sfinților Ioachim și Ana, un copil.

Înălțarea Sfintei Cruci sau Ziua Crucii, cum este cunoscută în popor, din 14 septembrie, este una dintre cele mai mari sărbători ale poporului nostru, dacă nu chiar cea mai mare. Crucea-i arma cea mai puternică a Domnului Hristos și a omului. Prin cruce s-a sfințit, s-a blagoslovit pământul, când diavolul a dus pe Dumnezeu în cele patru părți ale noului pământ, cu gând ca să-l arunce în apa cea fără sfârșit; prin cruce s-a sfințit carul care era al diavolului, luându-se acum din stăpânirea lui; prin crucea ferestrei - cerceveaua - s-a sfințit casa, izgonindu-se diavolul dintr-însa; prin cruce se sfințește în fiecare zi omul, făcându-și semnul ei și tot crucea ajută la orice împrejurare, când Necuratul și duhurile rele stau să primejduiască pe creștin.

Prin unele locuri din Transilvania și Banat, prin Ziua Crucii se înțelege adesea și ajunul Bobotezei. În ziua aceasta este bine ca toți oamenii să țină post, să nu mănânce „fruct”, pe alocuri se spune că e bine să postească omul toată ziua, nemâncând nimic. După cum scrie Elena Niculiță-Voronca în cartea mai sus citată, „Afară de vinerile din săptămână, sunt peste an douăsprezece vineri mari, în care se cuvine ca omul să nu mănânce nimic până a doua zi. Alții mănâncă înspre seară o bucatică de pâine și /bea/ apă, iar toată ziua o petrec în post și rugăciune. De regulă, se postește pentru scopuri anumite: fetele postesc ca să se mărite. Aceste vineri sunt înainte de Sf. Andrei, Crăciun, Stratenie, Patruzeci de sfinți, Blagoveștenie, Duminica mare, Sânzeni, Sf. Petru, Schimbarea la față, Sf. Maria, Tăierea capului Sf. Ioan și Ziua Crucii”. Tudor Pamfile ne spune despre nevoia ca, măcar în această zi, tot creștinul să intre „pe făgașul dreptăților spre cinstirea Sfintei Cruci”, adică să nu mintă. Prin Bucovina se fac pomeni, se dau ulcele noi, pline cu apă curată, miere sau mied, „fiind împodobite pe la gură cu strămătură roșie, iar pe deasupra fiind acoperite cu un colăcel sau covrig și o lumină de ceară. Acestea se trimit mai ales la casele cu copii.

Pe unde nu sunt copii, se trimit cane precum și alte vase mai mari, de care se știe că sunt de nevoie în acea casă.

Cei ce duc capătă de asemenea moși, întocmai ca și la Sâmbăta moșilor.

Poamele cari se duc în această zi la biserică, spre a se sfinți, se păstrează, în parte până în ziua de Alexă, când se vor arde prin grădini, laolaltă cu cuiburile de omizi ce se vor culege în această zi, pentru ca pomii să se afume, ca să fie feriți prin chipul acesta de omizi peste vară”.

Dacă se întâmplă să tunc după Ziua Crucii, se crede că va fi toamnă lungă.

Numeroase obiceiuri însoțesc și Ziua Crucii. Mai cu seamă prin Banat și Moldova, în această zi se duc la biserică tot felul de frunze și flori, boz, micșunele, busuioc ș.a. care se pun împrejurul sfintei cruci. După terminarea slujbei, fiecare vrea să intre în posesia unor flori sau frunze sfințite care, zic ei, sunt bune de leac.

Cu busuiocul aprins se afumă cei care suferă de friguri. Tot busuiocul sfințit se pune în teica din care beau găinile apă, ca să fie ferite de molime. Fetele îl pun în apa cu care își spală părul, asigurându-se astfel că nu le va cădea. Dintre poamele care se duc la biserică, perjele se crede că sunt bune de leac pentru durerile de cap, de dinți și contra umflăturilor și a gâlcilor. Prin părțile de jos ale Moldovei, perjele sunt înșirate pe un băț și puse la streășină, iar în caz de bube rele sau

bășici se ia una, se desface și se pune pe buba care se va vindeca.

Dar chiar și plantele și buruienile nesfințite, care sunt însă culese în această zi, se crede că sunt bune de leac. Puse sub streășina casei, se zice că păzesc casa de tunet și trăsnet. Unii iau cu gura nouă perje din copac și le pun la păstrat. Când pe cineva îl doare capul, fierbe două dintre ele și le pune pe frunte.

Prin județul Suceava, înainte de a răsări soarele, femeile aruncă în gard o baligă, înfigând într-însa crăițe, în așa fel că atunci când răsare soarele acestea să fie acolo. Cu baliga respectivă, uscată și aprinsă, bășica cea rea se afumă. Prin unele locuri, tot această afumătură este bună contra junghiului, scrântiturilor sau a durerilor de dinți; dar și pentru roiul de albine, ca să nu fugă; uneori, în acest caz, se adaugă la baligă și busuioc.

Prin Oltenia și o parte din Țara Românească, Ziua Crucii se mai numește și Cârstov sau Cârstovul viilor, când se începe culesul viilor.

Prin Muscel se fac mari petreceri cu această ocazie. Tot atunci se bat și nucii (pe unde nu au fost bătuți de Sfântă Maria).

În 22 septembrie, când biserica îl sărbătorește pe Mucenicul Foca, prin Muscel, sătenii nu lucrează, ei țin această zi, temându-se de foc.

BEATRICE KISELEFF

0%

User Rating: Be the first one !

